

10.2.2011

Laki viranomaistiedotteiden antamisesta

Asettaminen

Sisäasiainministeriö on asettanut tänään työryhmän valmistelemaan viranomaistiedotteiden antamisesta annettavaa lakia.

Toimikausi

1.3.2011–31.12.2011

Tausta

Sisäasiainministeriön asettama viranomaistiedotteiden antamista selvittänyt työryhmä (SM082:00/2009) on esittänyt raportissaan seuraavat toimenpide-ehdotukset:

1. Viranomaisten toimivallasta ja vastuusta antaa viranomaistiedotteita tulisi säätää lailla.
2. Viranomaistiedotteiden antamisesta ja kääntämisestä tulisi antaa yleisohje sisäasiainhallinnon viranomaisille.
3. Viranomaistiedotteiden käännättämisestä huolehtiminen (ruotsiksi, suomeksi, saamelaisen kotiseutualueella saameksi ja tilanteen niin edellyttäessä myös muille vieraille kielille) tulisi olla Häätäkeskuslaitoksella.
4. Häätiedotteet tulisi voida antaa myös alueellisesti.
5. Kohdennetun viranomaistiedotteen käyttöä nykyistä varoitusjärjestelmää täydentävänä järjestelmänä tulisi kehittää.
6. Uutta viestintäteknologiaa tulisi hyödyntää nykyistä suunnitelmallisemmin kansalaisten varoittamisessa.

Työryhmän ehdotuksista antoivat lausunnon Säteilyturvakeskus, Poliisihallitus, Rajavartiolaitos, Häätäkeskuslaitos, Maahanmuuttovirasto, Etelä-Karjalan pelastuslaitos, Etelä-Savon pelastuslaitos, Helsingin kaupungin pelastuslaitos, Jokilaaksojen pelastuslaitos, Kymenlaakson pelastuslaitos, Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos, Oulu-Koillismaan pelastusliikelaitos, Pohjanmaan pelastuslaitos, Pohjois-Karjalan pelastuslaitos, Pohjois-Savon pelastuslaitos, Päijät-Hämeen pelastuslaitos ja Tampereen aluepelastuslaitos. Lisäksi puolustusvoimien pääesikunta toimitti lausunnon. Lausunnon antajat kannattivat pääsääntöisesti työryhmän ehdotuksia.

Sisäasiainministeriön osastopäällikkökokous puolsi lakihanketta 12.1.2011 ja turvallisuusasiain johtoryhmä 19.1.2011.

Tavoitteet

Hankkeen tavoitteena on valmistella laki, jossa säädetään viranomaistiedotteiden antamisesta. Laissa säädetään siitä:

- 1) mitä viranomaistiedotteella tarkoitetaan;
- 2) mikä viranomainen voi antaa viranomaistiedotteen (toimivalta);
- 3) miten ja mihin viranomainen toimittaa viranomaistiedotteen edelleen välitettäväksi;
- 4) että Häätäkeskuslaitos välittää viranomaistiedotteen (Yleisradion kautta) teleyrityksille;
- 5) mitkä ovat teleyritysten velvollisuudet viranomaistiedotteiden julkaisemisessa;
- 6) millä viestintävälineillä ja -tavoilla viranomaistiedotteet voidaan toimittaa väestölle ja

7) miten huolehditaan viranomaistiedotteiden antaminen kielilain ja saamen kielilain mukaisesti.

1) Työryhmän raportin perusteella viranomaistiedotteen käsite ja esimerkiksi rajanvedot hätätiedotteen ja muun viranomaistiedotteen välillä ovat epäselviä. Hätäkeskuslaitos on kiinnittänyt huomiota lisäksi siihen, että ennalta tiedettyjä teleoperaattoreiden häiriötietoita on jouduttu antamaan muuna viranomaistiedotteena, vaikkeivät ne sisältönsä ja tarkoituksensa puolesta vastaisi niitä. Viranomaistiedotteen käsitteen osalta tulisi harkita myös uusia terminologisia vaihtoehtoja ja tiedotetyyppien jaotteluja.

2) Viranomaistiedotteiden antamisesta päättävistä viranomaisista on säädetty varautumisvelvollisuudesta ja viranomaistiedotteiden välittämisvelvollisuudesta annetun valtioneuvoston asetuksen (838/2003) 3 §:ssä. Viranomaistiedotteita voivat antaa pelastusviranomaiset, poliisi, rajavartiolaitos, lentopelastuskeskus, hätäkeskukset, Säteilyturvakeskus, Ilmatieteen laitos, Liikenneviraston tieliikennekeskus sekä asianomaiset ministeriöt. Ministeriöt eivät voi antaa hätätiedotteita.

Hankkeessa tulisi arvioida, mitkä viranomaiset olisivat vastaisuudessa toimivaltaisia antamaan viranomaistiedotteita.

3) Tällä hetkellä viranomaistiedotteet toimitetaan valtaosin hätäkeskuksiin, jotka lähettävät ne edelleen Yleisradioon. Poliisi on käyttänyt myös johtokeskuksiaan viranomaistiedotteiden toimittamiseen.

Lain tavoitteena olisi selkeyttää, minne ja millä tavoin viranomaisen toimittaisi viranomaistiedotteen edelleen välitettäväksi.

4) Työryhmän raportin perusteella yleisenä kehittämiskohteena nähdään se, että viranomaistiedotteet välitettäisiin yhdestä pisteestä, joka myös hoitaisi keskitetysti viranomaistiedotteiden kääntämisen. Parhaimmat valmiudet viranomaistiedotteiden välittämiseen on katsottu olevan hätäkeskuksilla.

5) Televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain (744/1998) 15 a §:n mukaan televisio- tai radiotoiminnan harjoittajan, jolla on saman lain 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu toimilupa, on valmiussuunnittelulla ja poikkeusoloihin varautumisella huolehdittava siitä, että sen toiminta jatkuu mahdollisimman häiriöttömästi myös valmiuslaissa (1080/1991) tarkoitetuissa poikkeusoloissa sekä normaaliolojen häiriötilanteissa. Televisio- tai radiotoiminnan harjoittaja on velvollinen välittämään viranomaisten yleisölle esittämiä tiedotuksia korvauksetta, jos se on tarpeen ihmishengen tai omaisuuden pelastamiseksi taikka yhteiskunnan toiminnan turvaamiseksi.

Tarkempia säännöksiä televisio- tai radiotoiminnan harjoittajan velvollisuudesta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella. Säännökset voivat koskea ihmishengen pelastamiseksi tai yhteiskunnan johtamisen tai turvallisuuden taikka elinkeinoelämän toimintakyvyn varmistamiseksi tarpeellista televisio- tai radiotoiminnan harjoittamista. Liikenne- ja viestintäministeriö voi antaa televisio- tai radiotoiminnan harjoittajan velvollisuutta koskevia ohjeita.

Lakia televisio- ja radiotoiminnasta on tarkennettu valtioneuvoston asetuksessa viestintämarkkinoihin liittyvästä varautumisvelvollisuudesta ja viranomaistiedotteiden välittämisvelvollisuudesta (838/2003). Valtioneuvoston asetuksen 3 §:n mukaan teleyritys on velvollinen välittämään hätätiedotteen, jos se tulee välitettäväksi pelastus-, poliisi- tai rajavartiolaitosviranomaiselta, lentopelastuskeskukselta taikka hätäkeskukselta.

Asetettavan hankkeen yhteydessä tulee harkita, voitaisiinko teleyritysten velvoittamisesta säättäminen yhdistää samaan lakiin, jossa säädettäisiin viranomaistiedotteiden antamisesta.

Sääntelyn sijoittaminen samaan lakiin selkeyttäisi säännösten tulkintaa ja yhteyttä toisiinsa.

6) Suomessa väestöä varoitetaan vaara- ja hätätilanteissa ulkohälyttimillä, kaiutinautoilla, radion ja tv:n kautta välitettävillä viranomaistiedotteilla (hätätiedote tai muu viranomaistiedote), yleisillä mediatiedotteilla ja omatoimisen varautumisen organisaatioita ja henkilöstöä hyödyntäen. Lisäksi on teknisesti mahdollista käyttää niin sanottua kohdennettua viranomaistiedotetta (tekstiviesti).

Laissa tulee määritellä ainakin television, radion ja tekstiviestin käyttö viranomaistiedotteiden antamisessa.

7) Viranomaistiedotteet on valtaosin annettu vain suomen kielellä, vaikka kielilaki edellyttää niiden antamista molemmilla kansalliskielillä. Esimerkiksi eduskunnan oikeusasiamies on kiinnittänyt huomiota viranomaisten puutteelliseen ruotsinkieliseen tiedottamiseen. Ongelmia molemmilla kansalliskielillä tapahtuvassa tiedottamisessa ovat aiheuttaneet muun muassa viranomaisen tiedotusrutiinin puute, puutteellinen kielitaito ja kiiretilanteissa inhimillisestä erehdyksestä johtuva unohtaminen. Molemmilla kansalliskielillä tapahtuva viranomaistiedottaminen voitaisiin turvata keskittämällä viranomaistiedotteiden kääntäminen Häätäkeskuslaitoksen tehtäväksi. Tällöin välttyttäisiin mainituilta ongelmilta ja samalla myös nopeutettaisiin tiedottamista.

Tehtävä

Työryhmän tehtävänä on laatia hallituksen esityksen muotoon ehdotus viranomaistiedotteiden antamista koskevasta laista.

Hankkeessa osallistetaan keskeiset sidosryhmät.

Valmistelun yhteydessä kuullaan viranomaistiedottamiseen liittyviä tahoja. Lisäksi asiantuntijoita kuullaan myös niissä erityiskysymyksissä, joihin lain valmistelussa tarvitaan vastauksia.

Hankkeen vaikutukset tulee arvioida taloudellisten vaikutusten osalta sekä vaikutuksina viranomaisten toimintaan. Hankkeen mahdolliset yhteiskunnalliset vaikutukset tulee myös pyrkiä huomioimaan.

Lainsäädäntöhankkeesta tiedotetaan ja sitä koskevaa tietoa pidetään saatavilla valmistelun eri vaiheissa, jotta valmistelun seuraaminen ja kokonaisuuden hahmottaminen, samoin kuin palautteen antaminen on mahdollista.

Organisointi

Puheenjohtaja:

Esko Koskinen, hallitusneuvos, apulaisosastopäällikkö, sisäasiainministeriö

Jäsenet:

Stefan Gerkman, poliisiylitarkastaja, sisäasiainministeriö

Henkilökohtainen varajäsen Johanna Kari, neuvotteleva virkamies, sisäasiainministeriö

Petri Kekäle, kriisiviestinnän koordinaattori, valtioneuvoston kanslia

Kimmo Kiiski, neuvotteleva virkamies, sisäasiainministeriö

Janne Koivukoski, valmiusjohtaja, sisäasiainministeriö

Marjukka Koskela, viestintäpäällikkö, Häätäkeskuslaitos

Henkilökohtainen varajäsen Tommi Hopearuoho, toimialapäällikkö, Häätäkeskuslaitos

Petri Leppänen, komentajakapteeni, sisäasiainministeriö

Henkilökohtainen varajäsen Jaana Heikkinen, lainsäädäntöneuvos, sisäasiainministeriö

Rauli Parmes, turvallisuusjohtaja, liikenne- ja viestintäministeriö

Tom Silfvast, valmiusjohtaja, sosiaali- ja terveysministeriö

Sihteerit:

Veli-Pekka Hautamäki, pelastusylitarkastaja, sisäasiainministeriö

Pauli Pullinen, valmiusylitarkastaja, liikenne- ja viestintäministeriö

Valmistelussa avustaa säädösvalmisteluavustaja Merja Hyytiäinen, sisäasiainministeriö.

Työryhmä voi kuulla asiantuntijoita.

Asettamispäätöksessä mukaisessa kokoonpanossa on pyritty ottamaan huomioon naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986, muut. 232/2005) 4 a §:ssä säädetty edellytys, jonka mukaan valtion toimielimissä tulee olla vähintään 40 % sekä naisia että miehiä, jollei erityisistä syistä muuta johdu.

Tätä edellytystä ei ole voitu täyttää hankkeen osalta täysimääräisesti. Esitettyjen jäsenien tehtävien ja vastuiden johdosta on katsottu perustelluksi noudattaa edustettuina olevien tahojen ehdotuksia työryhmän jäseniksi.

Kustannukset ja rahoitus

Työ tehdään virkatyönä ilman eri palkkioita. Mahdollisista matka- ja muista kuluista vastaa lähettävä taho.

Kansliapäällikkö

Ritva Viljanen

Pelastusylijohtaja

Pentti Partanen

JAKELU

Päätöksessä mainitut
Valtioneuvoston kanslia
Liikenne- ja viestintäministeriö
Sosiaali- ja terveysministeriö
SM/pelastusosasto
SM/poliisiosasto
SM/rajavartio-osasto
SM/ministeriön oikeusyksikkö
Hätäkeskuslaitos

TIEDOKSI

Sisäasiainministeri Anne Holmlund
Valtiosihteeri Antti Peltari
Erityisavustaja Karoliina Vuopala
Eduskunnan oikeusasiamies